

NEUROAFFEKTIV

udviklingspsykologi

Vi er kommet tættere på en forståelse af, hvordan medfødte hjernemæssige forudsætninger og miljømæssig stimulering sammen indvirker på barnets udvikling.

En fin og engageret bog bidrager til at udbrede forståelsen.

I "Hjerne, samhørighed, personlighed" føres læseren med ud i et nyt og relativt uudforsket område af psykologiens landskab – en psykologisk disciplin, forfatteren kalder neuroaffektiv udviklingspsykologi. Enhver læser med interesse for børnepsykologi kan hente ny inspiration her, selv om en vis portion nysgerrighed og åbenhed dog absolut er en fordel.

Bogens forfatter, psykologen Susan Hart, er en kvalificeret guide, og læseren er således i gode hænder. Det bliver derfor forbundet med en følelse af glæde, oplevelsestrang og fascination at komme med forfatteren på denne opdagelsesrejse ind i et nyt psykologisk univers.

Susan Hart forsøger i bogen at belyse de store fremskridt, der i de seneste årtier er sket inden for hjerneforskningen. Vi er kommet tættere på en forståelse af, hvordan det gensidige samspil mellem medfødte hjernemæssige forudsætninger og miljømæssig stimulering indvirker på barnets udvikling. Et af bogens hovedbudskaber er, at der i den neuroaffektive udviklingspsykologi ser ud til at være et lovende potentiale for at kunne opbygge en både nuanceret og dybtgående viden om personlighedens tilblivelse i det tætte samspil mellem de medfødte dispositioner og miljøet.

Inspirationskilder

Den neuroaffektive udviklingspsykologi har rod i (mindst) to traditionelle

psykologiske discipliner: udviklingspsykologien og neuropsykologien. Hvor der for få årtier siden nærmest var en kløft mellem udviklingspsykologiens psykodynamisk forankrede forståelse af barnet og neuropsykologiens psykobiologiske opfattelse, ses der nu mange tegn på, at denne kløft er godt i gang med at forsvinde.

Det centrale budskab, at den moderne hjerneforskning i større og større omfang bliver opmærksom på, at stimuleringen af hjernens udviklingspotentialer foregår i individets aktive samspil med omgivelserne, skal ses i lyset af, at toneangivende udviklingspsykologer som fx Daniel Stern klart giver udtryk for vigtigheden af at forstå og forholde sig til det hjernemæssige og biologisk forankrede grundlag for barnets udvikling. Hermed synes grundlaget for den neuroaffektive udviklingspsykologi at være til stede.

Susan Hart betoner dog vigtigheden af at beholde både det neurobiologiske og det psykodynamiske perspektiv på barnets udvikling. I forordet til bogen skriver forfatteren således: "At miste det psykodynamiske perspektiv er at miste kompleksiteten og rigdommen af menneskelige funktioner i neurotransmitternes og den molekylære genetiks kviksand" (s. 8).

Der tegner sig et tydeligt billede af forfatterens inspirationskilder: John Bowlby, Daniel Stern, Joseph Ledoux, Allan Schore og Antonio Damasio. Antonio Damasio har været banebryden-

de i sine forsøg på at ophæve den indgroede dualistiske modsætning mellem krop og psyke. Man fristes til at opfatte ham som arkitekten bag fusion mellem neuropsykologien og udviklingspsykologien.

Indholdet kort

Bogens indhold præsenteres i en god og overskuelig struktur. Der er mange referencer og henvisninger til relevant og inspirerende uddybende litteratur.

Allerede i de første kapitler præsenteres læseren for Susan Harts reviderede udgave af McLeans model over "den triune hjerne". Modellen bliver tillagt en central sammenhængskraft i hele bogen.

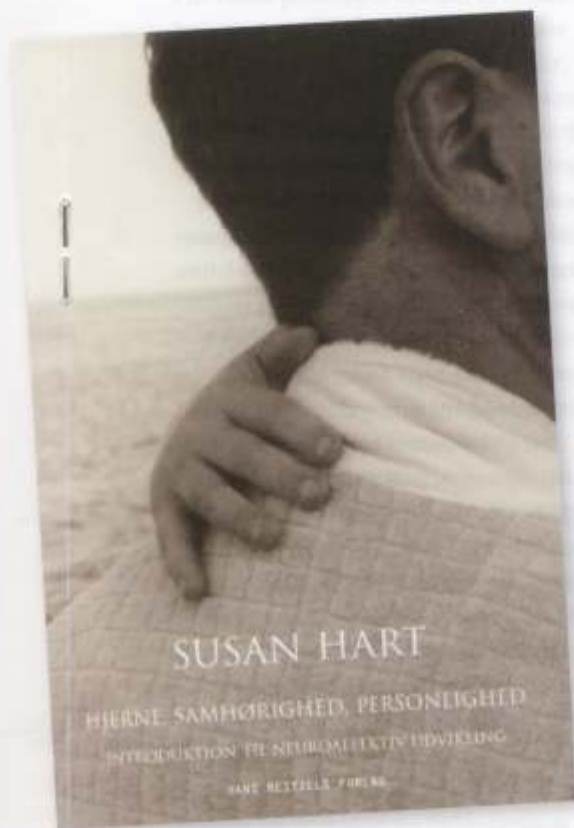
Kapitel 2 og 3 giver en generel gennemgang af områderne genetik, embryologi, hjernearkitektur og basale hjernefunktioner. Kapitlet giver indtryk af, at forfatteren har to ærinder. Foruden introduktionen af den neuroaffektive teori vil hun gerne skrive en grundbog i neuropsykologi.

I kapitel 4 og 5 rettes fokus mere direkte på sammenhængen mellem tilknytningsteorien og neuropsykologien. De klassiske spørgsmål om forholdet mellem arv-miljø over for modningstimulering belyses her i relation til det fænomen, der i den tidlige udviklingspsykologi blev omtalt som "kritiske perioder".

Susan Hart reviderer og omformulerer begrebet og anvender udtrykket "windows of opportunities". Hermed

BOGDATA

Susan Hart: "Hjerne, samhørighed, personlighed".
Hans Reitzels Forlag, 2006. 324 sider, 350 kr.

signaleres "mulighed" frem for "sårbarhed" i barnets udvikling. Den basale kropslige og affektive interaktion mellem barnet og omsorgsgiveren belyses her som fysiobiologiske rytmer, synkronisering, resonans og affektspejling. Uden at forfalde til skråsikre formuleringer giver Susan Hart et reflekteret, troværdigt og tankevækkende indblik i en begrebsverden, der åbner dørene til dette nye udviklingspsykologiske landskab.

I kapitel 6-9 vender forfatteren tilbage til gennemgangen af de mere grundlæggende hjernefunktioner. Forfatteren retter dog en særlig opmærksomhed på fx den kropslige oplevelse af tilknytningsbrud og traumer, mentaliserings-evnen og betydningen af den orbito-frontale cortex.

I kapitel 10 sættes de affektregulerende funktioner i fokus. Der gives en (relativt) enkel og letforståelig gennemgang. Suppleret med case-eksempler: Spændende og vellykket – her udfoldes ideen om den neuroaffektive udviklingspsykologi for alvor.

I de afsluttende kapitler rettes opmærksomheden på to interessante aspekter af den neuroaffektive teori: kønnet og bevidstheden. Det handler om de særligt menneskelige egenskaber, der gør hvert enkelt barn til et unikt menneske.

Spændvidden mellem det mest basale biologiske kendetegn for barnets udvikling, nemlig kønnet og det mest komplekse og u håndgribelige træk, nemlig bevidstheden, belyses begge som fænomener, der opstår i samspillet mellem biologiske grundstrukturer og socialiseringsfaktorer. Et samspil, der former sig i en pulserende bevægelse gennem barndommens levede liv. Som i et orkester udgør hjernens strukturerende udviklingsrytme her rytmegruppen. De melodibærende instrumenter finder vi i barnets samspil med de nære omsorgsgivere og med "netværket". Orkestrets frontfigur – sangeren – som reflekterer og levendegør rytmegruppens og instrumenternes samspil, svarer i barnets udvikling til den unikke personlighed, der dannes i "mennesketilblivelsens koreografi".

Forfatterens fascination af menneskehjernens ufattelige kompleksitet og plasticitet bringer mig selv tilbage i oplevelsen af at være til stede i auditoriet på Psykologisk Institut i Århus. Her befandt jeg mig som studerende i foråret 1983 sammen med min første lærer i neuropsykologi (Thomas Iversen). I en medrivende og engageret undervisning blev Lurias begreb om "Hjernen som et komplekst funktionelt system" gjort til en grundhjørnestein i min beskedne neuropsykologiske indsigt. Hvor Susan Hart primært baserer sin spændende bog på en ajourført og udvidet nyfortolkning af McLeans model, mærkes tydeligt, at Luria "spøger" i baggrunden. Man fristes til at antage, at Luria har været en af Susan Harts centrale inspirationskilder.

Brobygning

Susan Harts bog yder et godt og solidt dansk bidrag til at styrke bestræbelserne på at bygge bro over kløften mellem udviklingspsykologien og neuropsykologien. Forfatteren gør dog samtidig opmærksom på, at det indebærer store udfordringer for begge discipliner. "Der vil gå lang tid, før vi kan bevæge os fra generelle hypoteser til at formulere en eksakt valideret teori om relationen mellem hjernefunktioner, adfærd og personlighed" (s. 11).

Bogen tilstræber således ikke at fremkomme med eksakte svar, men beskriver primært erfaringer forskeres hypoteser. Den er skrevet i et levende og letlæst sprog. På trods af få skønhedsfejl er den grundigt gennearbejdet og giver indtryk af et stort forarbejde. Forfatterens store engagement og ildhu skinner da også tydeligt igennem i bestræbelserne på at bringe læseren hen, hvor vi ikke for alvor har turdet bevæge os tidligere. Hun har skitseret en ny psykologisk disciplin og gjort et sobert forsøg på at belyse et videnskabeligt fundament under denne nye neuroaffektive udviklingspsykologi.

Hun har dog ikke helt formået at slippe det sikre fundament, idet det skinner tydeligt igennem, at bogen har to ærinder. Det ene er at præsentere læseren for det nye. Det andet – og det fylder relativt meget i bogen – er at give en basal introduktion til de traditionelle psykologiske discipliner neuropsykologi, udviklingspsykologi og kognitionspsykologi.

Alt i alt er det en meget anbefalingsværdig bog, der henvender sig til professionelle fagfolk og studerende inden for psykologi, pædagogik og sociale fag og for ansatte på PPR-kontorer, børne- og voksenpsykiatriske afdelinger, socialforvaltninger, børnerådgivninger osv.

Jørgen Lyhne